

LIUBOU KRASNITSKAYA

Międzynarodowy wymiar prawa człowieka do nauki i jego odzwierciedlenia krajowe

Streszczenie

Prawo do nauki jest podstawowym prawem człowieka, które wpływa na rozwój osobowości i godności ludzkiej, sprawia, że ludzie są świadomi swoich praw i wolności, wspiera społeczeństwo w celu przezwyciężenia biedy i poprawy warunków życia ludzi ubogich. Cel edukacji wykracza poza materialistyczne podejście gwarantujące dostęp do zawodu i nabywanie umiejętności praktycznych. Polega on na rozwoju moralnej i duchowej strony człowieka i uświadamianiu natury i godności ludzkiej opierającej się na wartościach. Pod pojęciem edukacji w międzynarodowym prawie w szerokim znaczeniu rozumie się wszelkie rodzaje i formy zdobywania wiedzy, ćwiczenie umiejętności i rozwijanie wartości społecznych. Natomiast rozmaite konwencje i orzecznictwo międzynarodowe przyjmują wąskie rozumienie tego terminu, odnosząc go wyłącznie do edukacji formalnej. Z analiz międzynarodowych aktów prawnych wynika, że uniwersalna definicja edukacji obowiązująca we wszystkich państwach nie została dotychczas opracowana. Różnorodność kulturowa i religijna, odrębność języków i tradycji krajowych, rozmaicie prowadzona polityka przekonują, że wykonanie tego zadania jest prawie niemożliwe, a nawet nieużyteczne.

Mimo że zdefiniowanie uniwersalnego znaczenia edukacji ujednoliciłoby różnorodne podejścia i pogodziło konkurujące kraje na świecie, takie podejście nie wydaje się dobrym rozwiązaniem w zdrowej różnorodności celów i praktyk. Niemniej jednak międzynarodowe regulacje poprzez prawo miękkie i orzecznictwo określiło główne cechy prawa do nauki: dostępność, wystarczalność, akceptowalność i adaptacyjność. Edukacja formalna w dowolnym kształcie musi wykazywać te cechy, aby zagwarantować każdemu prawo do nauki dobrej jakości. Biorąc pod uwagę, że prawo do nauki jest potężnym narzędziem świadomości, większość państw dokonała próby uwzględnienia prawa do nauki w swoich konstytucjach. Warto zaznaczyć, że przepisy krajów rozwiniętych regulujące prawo do nauki zostały sformułowane w wyniku rozwoju prawa międzynarodowego, chociaż często ograniczają się do kilku zdań.

Słowa kluczowe: edukacja – prawa człowieka – prawo człowieka do nauki – zasady prawa do nauki